

Γιατί δέν υπέγραφα τό κείμενο «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τόν λοιπόν Χριστιανικόν κόσμον»

Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱεροθέου

Ἔχουν δημοσιευθῆ διάφορα σχόλια σχετικά μέ τήν στάση πού τήρησα ὡς πρὸς τό κείμενο τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μέ τίτλο: «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τόν λοιπόν Χριστιανικόν κόσμον». Ἄλλοι γράφουν ὅτι δέν τό υπέγραφα, ἄλλοι ὅτι τό υπέγραφα μέ ἐπιφυλάξεις καί ἄλλοι ὅτι τό υπέγραφα.

Μέ τήν δήλωσή μου αὐτή ἐπιβεβαιώνω ὅτι πράγματι δέν υπέγραφα αὐτό τό κείμενο, καί ἐπί πλέον ἐξέφρασα τίς ἐπιφυλάξεις μου γιά τά κείμενα «Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ» καί «Τό Μυστήριον τοῦ Γάμου καί τά κωλύματα αὐτοῦ», σέ συγκεκριμένα σημεῖα, τά ὁποῖα ἀνέπτυξα κατά τίς Συνεδριάσεις.

Εἰδικά γιά τό πρῶτο κείμενο «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τόν λοιπόν Χριστιανικόν κόσμον» θέλω νά πῶ ὅτι ὄντως δέν τό υπέγραφα μετά ἀπό βαθειά σκέψη, ἔχοντας θεολογικά κριτήρια.

Δέν εἶναι καιρός ἀκόμη νά ἀναπτύξω ὅλα τά ἱστορικά καί θεολογικά ἐπιχειρήματά μου, πράγμα τό ὁποῖο θά τό κάνω ὅταν ἀναλύσω γενικότερα ὅλες τίς διαδικασίες καί τήν ἀτμόσφαιρα πού διέγνωσα κατά τήν διεξαγωγή τῶν Συνεδριῶν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Ἐδῶ θά ἀναφέρω ἐπιγραμματικά μερικούς εἰδικούς λόγους.

1. Θεωρῶ ὅτι δέν πέρασαν ὅλες οἱ ὁμόφωνες ἀποφάσεις τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὄχι μόνον ὡς πρὸς τήν φράση «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία γνωρίζει τήν ἱστορικήν ὑπαρξιν ἄλλων Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν καί Κοινοτήτων» ἀλλά καί σέ τέσσερες - πέντε ἄλλες περιπτώσεις.

Ἐπέλεξα ἀπό τήν ἀρχή νά ἀποδεχθῶ τήν συμμετοχή μου στήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο ὡς μέλος τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀνέμενα ὁμως τίς ἀποφάσεις τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Μαΐου 2016 προκειμένου νά ἀποφασίσω τελικῶς γιά τό ἄν θά παραστῶ. Ὅταν διεπίστωσα ὅτι οἱ ἀποφάσεις τῆς Ἱεραρχίας ἦταν σημαντικές καί ὁμόφωνες κατέληξα στό νά συμμετάσχω στήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο προκειμένου νά τίς ὑποστηρίξω.

2. Προβληματιζόμουν ἀπό τήν ἀρχή μέ τήν ὅλη δομή καί σκέψη τοῦ κειμένου, διότι προῆλθε ἀπό τήν συνένωση δύο διαφορετικῶν κειμένων, ἀλλά

μέχρι τέλους ήλιζα στίς διορθώσεις του, μέ τίς προτάσεις καί τών άλλων Έκκλησιών.

Όμως τελικά παρατήρησα ότι οί διορθώσεις πού προτάθηκαν από τίς Έκκλησίες δέν πέρασαν όλες στό κείμενο γιά διαφόρους λόγους. Ό Μητροπολίτης Περγάμου, ό όποίος, προφανώς ως Σύμβουλος, μέ τήν προτροπή του Πατριάρχου ήταν τελικός αξιολογητής τών προτάσεων ή τίς απέρριπτε ή τίς διόρθωνε ή τίς υίοθετούσε καί γινόταν αποδεκτή ή αξιολόγησή του από τήν Έκκλησία τής Κωνσταντινουπόλεως καί τίς άλλες Έκκλησίες.

Έτσι, τό κείμενο κατά τήν άποψη μου δέν ήταν ώριμο γιά νά έκδοθι από τήν Άγία καί Μεγάλη Σύνοδο, άφού μέχρι τήν τελευταία στιγμή, πριν τήν ύπογραφή του, διορθωνόταν καί έπεξεργαζόταν, άκόμη καί στην μετάφραση του στίς τρεις άλλες γλώσσες, γαλλικά, άγγλικά καί ρωσικά. Αύτός ήταν ό λόγος πού μερικές Έκκλησίες από τήν άρχή ζήτησαν τήν άπόσυρση του κειμένου γιά περαιτέρω έπεξεργασία. Έπίσης, τό κείμενο είναι περισσότερο διπλωματικό καί ό καθένας μπορεί νά τό χρησιμοποιήση κατά τίς προτιμήσεις του.

Όπως ύποστήριξα στην Συνεδρίαση τής Άγίας καί Μεγάλης Συνόδου, τό κείμενο δέν έχει αυστηρή έκκλησιολογική βάση, καί τό θέμα τί είναι Έκκλησία καί ποιά είναι τά μέλη της ήταν ένα από τά 100 σχεδόν θέματα πού είχαν προταθι γιά τήν Άγία καί Μεγάλη Σύνοδο, αλλά έν τω μεταξύ έξέπεσε, μέ τήν προοπτική νά γίνη ευρύτερη συζήτηση καί διάλογος καί μετά νά αποφασισθι σχετικώς. Έπρεπε, έπομένως, πρώτα νά συζητηθι καί όρισθι τί είναι Έκκλησία καί ποιά είναι τά μέλη της καί έπειτα νά καθορισθι ή θέση τών έτεροδόξων.

Έπίσης, εάν υπέγραφα τό κείμενο αυτό, στην πράξη θά άρنيόμουν όλα όσα κατά καιρούς έχω γράψει σέ θέματα έκκλησιολογίας επί τη βάσει τών άγιών Πατέρων τής Έκκλησίας. Καί αυτό δέν μπορούσα νά τό πράξω.

3. Δέν είναι δυνατόν νά κατανοηθι πλήρως τό γιατί άρνήθηκα τήν ύπογραφή μου, εάν δέν δώσω καί μερικές πληροφορίες γιατί οί αντιπρόσωποι τής Έκκλησίας τής Ελλάδος άλλαξαν εκείνη τήν στιγμή τήν όμόφωνη άπόφαση τής Ίεραρχίας τής Έκκλησίας. Ός γνωστόν ή άρχική άπόφαση τής Ίεραρχίας του Μαΐου 2016 ήταν ότι «ή Όρθόδοξος Έκκλησία γνωρίζει τήν ιστορικήν ύπαρξιν άλλων Χριστιανικών Όμολογιών καί Κοινοτήτων», καί αύτή τροποποιήθηκε μέ τήν πρόταση «ή Όρθόδοξος Έκκλησία αποδέχεται τήν ιστορικήν όνομασίαν άλλων έτεροδόξων Χριστιανικών Έκκλησιών καί Όμολογιών». Η διαφορά μεταξύ τών δύο φράσεων είναι έμφανής.

Τὴν Παρασκευὴ πού συζητεῖτο τό συγκεκριμένο κείμενο ἢ συζήτηση ἔφθασε σέ ἀδιέξοδο στήν ἕκτη παράγραφο, ὅπου γινόταν λόγος γιά τὴν ὀνομασία τῶν Ἑτεροδόξων. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας πρότεινε νά λέγωνται «Ὁμολογίες καί Ἑτερόδοξες Κοινότητες». Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου πρότεινε νά λέγωνται «Ἑτερόδοξες Ἐκκλησίες». Καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος πρότεινε νά λέγωνται «Χριστιανικές Ὁμολογίες καί Κοινότητες». Ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας ἀπέσυρε τὴν πρότασή της, γινόταν συζήτηση μεταξύ τῆς προτάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, πού γινόταν ἀποδεκτὴ ἀπὸ ἄλλες Ἐκκλησίες, καί τῆς προτάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Σέ εἰδική σύσκεψη τῆς ἀντιπροσωπείας μας τὴν Παρασκευὴ τό μεσημέρι ἀποφασίσθηκε νά παραμείνουμε σταθεροὶ στήν ἀπόφαση τῆς Ἱεραρχίας καί νά προταθοῦν ἐναλλακτικὲς λύσεις, ἥτοι νά γραφῆ «ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία γνωρίζει τὴν ὑπαρξιν ἑτεροδόξων» ἢ «ἄλλων Χριστιανῶν» ἢ «μὴ Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν».

Ἐπειδὴ δὲν γίνονταν ἀποδεκτὲς οἱ προτάσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης στήν ἀπογευματινὴ Συνεδρίαση τῆς Παρασκευῆς πρότεινε δημοσίως νά γίνῃ συνάντηση μεταξύ τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου καί ἐμοῦ προκειμένου νά βρεθῆ λύση. Ὁ Μητροπολίτης Περγάμου δὲν φάνηκε διατεθειμένος γιά κάτι τέτοιο καί ἐγὼ δήλωσα ὅτι δὲν εἶναι θέμα προσωπικὸ γιά νά ἀναλάβω τέτοια εὐθύνη, ἀλλὰ εἶναι θέμα ὅλης τῆς ἀντιπροσωπείας. Τότε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης πρότεινε στὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν νά βρεθῆ ὅπωςδὴποτε λύση.

Τό Σάββατο τό πρωῖ πρὶν τὴν Συνεδρίαση, ἡ ἀντιπροσωπεία μας συναντήθηκε γιά νά ἀποφασίσῃ σχετικῶς. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, φερόμενος δημοκρατικά, ἀνέφερε ὅτι ὑπάρχουν τρεῖς συγκεκριμένες λύσεις. Ἡ πρώτη νά παραμείνουμε στήν ἀπόφαση τῆς Ἱεραρχίας· ἡ δεύτερη νά καταθέσουμε μιὰ νέα πρόταση, γιά τὴν ὁποία δὲν γνωρίζω πῶς προέκυψε καί ποιὸς τὴν πρότεινε, ἥτοι «ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποδέχεται τὴν ἱστορικὴν ὀνομασίαν ἄλλων ἑτεροδόξων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν» μέ τό ἰδιαιτέρο σκεπτικὸ· καί ἡ τρίτη νά δεχθοῦμε τὴν πρόταση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, πού ἔκανε λόγο γιά «ἑτερόδοξες Ἐκκλησίες». Ἐγινε συζήτηση καί ψηφοφορία μεταξύ τῶν μελῶν τῆς ἀντιπροσωπείας μας πάνω στίς τρεῖς προτάσεις. Προσωπικά ὑποστήριξα τὴν πρώτη πρόταση μέ τίς ἐναλλακτικὲς τῆς διατυπώσεις πού ἀναφέρθησαν προηγουμένως, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι παρόντες ἐψήφισαν τὴν δεύτερη νέα πρόταση.

Θεώρησα ότι αυτή ή πρόταση δέν ήταν ή πλέον ένδεδειγμένη από πλευράς ιστορικῆς καί θεολογικῆς καί δήλωσα άμέσως ένώπιον όλων τών παρόντων ότι δέν θά ύπογράψω τό κείμενο αυτό, εάν κατατεθῆ αυτή ή πρόταση, χάριν όμως τῆς ένότητας θά έπέχω από τήν περαιτέρω συζήτηση. Έπομένως, δέν θά μπορούσα καί γιά τόν λόγο αυτό νά ύπογράψω τό κείμενο.

4. Ένας άκόμη λόγος, πού δέν είναι βέβαια καί ούσιαστικός, αλλά έχει ένα ειδικό βάρος είναι ότι άσκήθηκε έντονη λεκτική κριτική πρός τήν Έκκλησία τῆς Ελλάδος γιά τήν άπόφασή της. Βέβαια, ό Άρχιεπίσκοπος Αθηνών καί Πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμος άπέρριψε μέ πολύ σημαντικό λόγο τήν ύβριστική αυτή τοποθέτηση. Τελικά, όμως, ή αντίδραση αυτή έπαιξε έναν ψυχολογικό ρόλο στην διαμόρφωση τῆς άλλης πρότασης.

Τούλάχιστον έγώ προσωπικά δέχθηκα σοβαρή πίεση καί ύβριστική αντιμετώπιση από Ιεράρχες γιά τήν στάση μου, πληροφορήθηκα δέ ότι πιέσεις δέχθηκαν καί άλλοι Αρχιερείς τῆς Έκκλησίας μας. Καί επειδή πάντοτε ένεργώ μέ ψυχραιμία, νηφιαλιότητα καί έλευθερία, δέν μπορούσα νά άποδεχθώ τέτοιες ύβριστικές πρακτικές.

Αυτοί είναι οι βασικότεροι λόγοι πού μέ έκαναν ένσυνειδήτως καί θεολογικώς νά άρνηθώ τήν ύπογραφή μου. Βέβαια, στό τελικό κείμενο πού δημοσιεύθηκε χρησιμοποιήθηκε καί τό όνομά μου ως δήθεν ύπογράψαντα τό κείμενο, προφανώς διότι ήμουν μέλος τῆς αντιπροσωπείας τῆς Έκκλησίας τῆς Ελλάδος.

Αυτά είναι μερικά στοιχεία από όσα έγιναν γιά τό θέμα αυτό. Περισσότερα θά γράψω άργότερα, όταν θά αναλύσω καί τήν προβληματική – από πλευράς ιστορίας καί θεολογίας– τῆς τελικῆς πρότασης πού υπέβαλε ή Έκκλησία τῆς Ελλάδος καί πέρασε στό επίσημο κείμενο.

<http://parembasis.gr>